עציון פרסי Haloxylon persicum – פורח בחולות הערבה (נובמבר 2016)

כתב: **אבי שמידע**

עציון פרסי *Haloxylon persicum* (סלקיים) הוא שיח מדברי חסר עלים אשר גבעוליו הירוקים עשויים פרקים-פרקים, המגיע לגובה 3-1.5 מ'. הגבעולים של הלבלוב החדש דקיקים בשרניים ומפריקים. הגבעולים המבוגרים מלבינים מעוצים. הפרחים זעירים ומופיעים בעונת סוף הסתיו בסדקי המפרקים אשר בגבעולים האמיריים ואז מתגלים לעין אבקנים צהובים וצלקות קרם מנוצות. לפרי חמש כנפיים זעירות קרומיות בקוטר 6-3 מ"מ. הזרע בנוי מעובר דמוי קפיץ מסולסל האופייני לרבים מסוגי בני משפחת הסלקיים. בסוגים **פרקרק**, **עציון** ו**חמד** עמדת העובר דמוי הקפיץ המסולסל מקבילה למצעית הפרח לעומת הסוג **יפרוק** בו עמדת העובר ניצבת למצעית הפרח. כל בני משפחת הסלקיים הם מואבקי רוח ובהתאם פרחיהם זעירים וחסרי כותרת. הפריחה מתרחשת אחת לכמה שנים בחודשי נובמבר-דצמבר.

עציון פרסי
מימין – מראה כללי של הצמח, חולות סמר. צילום: עוז גולן ©; משמאל – ענפים ירוקים פירות. צילום: ערגה אלוני ©
להגדלה – לחצו על התמונות

עציון פרסי הוא שיח מדברי השולט בחולות פנימיים עתיקים באזור הערבה וסיני. נוף השיח בולם חול המוסע ברוח ומערים מסביבו תלוליות גדולות.
עציון פרסי הוא צמח אירנו-טורני הנפוץ בחולות ממרכז אסיה דרך פרס וחצי האי ערב ועד

חצי האי סיני. על אף התאמתו המצוינת לחולות אין הוא חודר לחולות הסהרה, והרי לנו דוגמא מצוינת לצמח שרק ההיסטוריה שלו ומוצאו יכולים להסביר את תפוצתו כיום. בספרות המדעית מצוין אתר יחיד בחולות המדבר המזרחי של מצרים אך יש לבדוק את מהימנותו.

נופים בחולות הערבה בשליטת עציון פרסי
שתי תמונות מימין – צילום: גדי פולק ©; שתי תמונות משמאל – צילום: נטע אור ©
להגדלה – לחצו על התמונות

לפנים היו כל מיני הסוג **חמד** וכן גם ה**עציון** כלולים בסוג **פרקרק** *Haloxylon*, אך המינים הנמוכים בעלי צורת-חיים של בני-שיח הופרדו לסוג עצמאי חמד (חמדה) –*Hammada*. שמו העברי של **פרקרק פרסי** שונה ל**עציון פרסי** על שם עציון גבר – אזור מפרץ אילת ודרום הערבה שם שולט השיח בחולות. בני הסוג **עציון** הם שיחים הגדלים במדבריות קיצוניים של אסיה המרכזית ויוצרים בחולות ומלחות פנים תצורה המכונה "יערות סקסאול" כאשר סביב השיחים נערמות תלוליות חול גבוהות היוצרות בית גידול מיוחד. **עציון פרסי** הוא המין המערבי ביותר מבין מיני הסוג עציון, השולט על פני אזורי חול עצומים בחצי-האי ערב ובפרס.

ספרות:

שמידע א ודרום ד 1992 מדריך העצים ושיחים בישראל. הוצאת כתר.

==========

כל הזכויות שמורות ל"כלנית" ©

ציטוט: שמידע א 2016 עציון פרסי Haloxylon persicum – פורח בחולות הערבה (נובמבר 2016), פורחי החודש, כתב-עת "כלנית" מספר 3.
/https://www.kalanit.org.il/haloxylon-persicum-nov-16